

PROFIEL, nieuwsbrief van Wageningen Monumentaal, juni 2010



Gebouw microbiologie (foto Nieuwland)

Beste leden,

Op de komende **Algemene Ledenvergadering** op **zaterdag 3 juli 2010** van 13.00 **tot** ca 17.00 uur zal het thema van de middag zijn: **openbare ruimte en kunst**. De ALV vindt plaats in het (voormalig) **gebouw Microbiologie** (collegezaal), Hesselink van Suchtelenweg 4, waar wij te gast zijn bij Nieuwland.

Het Laboratorium voor Microbiologie is het voormalig laboratorium van de Landbouwhogeschool Wageningen. Het in 1920-1922 naar ontwerp van Cornelis Juke Blaauw gecreeerde gebouw heeft de status van rijksmonument. In november 1917 werd de Groningse hoogleraar N.L. Söhngen aangesteld aan de Landbouwhogeschool Wageningen. Söhngen verbleef het eerste jaar in Hotel de Wereld. Het laboratorium was gevestigd in een woonhuis in de Heerenstraat zonder voorzieningen. In het woonhuis aan de Heerenstraat konden geen colleges gegeven worden. Daarom gebeurde dit in het hoofdgebouw. Het telkens verplaatsen van demonstratiemateriaal over straat was erg onhandig. Eind 1918 was het hem beloofde laboratorium met woonhuis nog niet gebouwd. Söhngen dreigde, dat hij weer terug naar Groningen zou gaan als de bouw in 1919 nog

niet begonnen was. Enkele maanden later stuurde Söhngen zijn plannen aan de rijkscuratoren. Bij het laboratorium werden een cultuurtuin van 1 hectare, een tuinmanswoning en een ambtswoning gepland. De ambtswoning stuitte op bezwaar, mede omdat deze luxer was opgezet dan die van het Schip van Blaauw. (Bron: wikipedia)

Achtergrond van het gekozen thema openbare ruimte en kunst is onder meer de samenwerking in 2009 en 2010 tussen Wageningen Monumentaal (WM), Cultuur in Wageningen, Platform Beroepskunstenaars Wageningen en Rondleidingen Wageningen, als voortzetting van een WM-initiatief van rond 2000, heeft als resultaat gehad dat de gemeente een bedrag heeft vrijgemaakt om deel te nemen aan het provinciale plan "Kunst op Straat". Dit behelst de inventarisatie en beschrijving van alle kunst in de openbare ruimte in Gelderland, om deze zichtbaar te maken op een website.

Bestuur

Voorzitter: Roel Veelders
 Secretaris/ penningmeester: Han den Ouden
 Overige bestuursleden: András Wilcsinszky en Laurens van der Zee

Het bestuur vergadert maandelijks, meestal op de tweede woensdag van de maand. Op 9 augustus 2009 hielden de leden een excursie naar Breda om ter plaatse te zien wat het effect is van de aanleg of heropening van een gracht in een binnenstad. Op 27 februari 2010 bezocht het bestuur Driebergen-Rijssenburg, waar onder leiding van een gids een aantal monumenten en stadsgezichten werd bekeken. Het bestuur stelt zich herkiesbaar.

Bestuurswijziging

Op de Algemene Ledenvergadering van 24 januari 2009 hebben de bestuursleden Rita Biesbergen, Joke Ziedses en Leo Klep hun functie beschikbaar gesteld. Als dank voor hun diensten werd hen na afloop van de vergadering een etentje en een presentje aangeboden. Tijdens de geanimeerde bijeenkomst sprak voorzitter Roel Veelders een dankwoord uit en memoreerde onder meer, dat oud-voorzitter Leo Klep een der oprichters van Wageningen Monumentaal was. Naast de bestuursleden van WM waren de aspirant-bestuursleden Feitze Boersma en Jan Krikke bij het diner aanwezig. Inmiddels heeft Feitze Boersma helaas te kennen gegeven dat hij door drukke werkzaamheden niet meer beschikbaar is. Hij blijft WM van dichtbij volgen. Jan Krikke stelt zich verkiesbaar als bestuurslid. Hij heeft sinds begin 2009 als aspirant bestuurslid de bestuursvergaderingen bijgewoond. Jan Krikke studeerde sociale geografie. Hij heeft gewerkt bij ruimtelijke ordening van de gemeente Haarlemmermeer maar woont al enige tijd in Wageningen.

Algemene Ledenvergadering 24 januari 2009 over De Nude, een terugblik

Op zaterdagmiddag 24 januari 2009 vond de Algemene Ledenvergadering van de vereniging Wageningen Monumentaal plaats in Wijkcentrum de Nude in Wageningen. Op deze bijeenkomst stond neoclassicistische architectuur in de Wageningse wijk Nude centraal. Op de vergadering, die aan het inhoudelijke deel voorafging, werd in vervolg op de mededeling in de recent uitgebrachte Nieuwsbrief aan de orde gesteld dat de bestuursleden Rita van Biesbergen, Leo Klep en Joke Ziedses zich niet herkiesbaar stelden, en dat de heer Feitze Boersma met het bestuur heeft kennis gemaakt uit interesse voor het werk van de vereniging. Penningmeester/secretaris Han den Ouden lichtte de - gezonde - financiële situatie toe, en webbeheerder Laurens van der Zee besprak ontwikkelingen op de website.

Aspirant bestuurslid Feitze Boersma vertelde over zijn betrokkenheid bij de molenbiotoop van molen De Vlijt, die door nieuwbouwplannen op en rond het terrein van de voormalige Mouterij in gevaar dreigde te komen. Met medewerking van WM is bereikt dat de bouwplannen hierop zullen worden aangepast. Als opening van het aan de Nude gewijde deel van de bijeenkomst gaf voorzitter Roel Veelders een korte presentatie over neoclassicistische architectuur, waarna oud-gemeentearchivaris Kees Gast over de geschiedenis van deze wijk vertelde. Hierbij kwamen verrassende gegevens op tafel, onder meer over de vroegere loop van de dijk en bebouwing daarlangs, en over de ligging van het voormalig park 'De Distelkamp'.

Nudenoord



foto Han den Ouden

Eveneens boeiend was de presentatie door bouwhistoricus Bart van Aller over de geschiedenis en huidige toestand van de neoclassicistische villa Nudenoord. Een korte maar indrukwekkende film toonde het pand in zijn omgeving. Niet alleen de bouwgeschiedenis, ook de geschiedenis van kleurstelling en ornamenten zijn door hem onderzocht. Mede door zijn aandacht voor de vele vroegere bewoners kwam dit pand dichterbij. Na in de laatste decennia als studentenwoning in verval te zijn geraakt, heeft Nudenoord nu een nieuwe eigenaar. Deze was onder het publiek, en vertelde dat hij aan een gefaseerde restauratie is begonnen. Misschien zal in de toekomst een deel als kantoor of als horecagelegenheid worden geëxploiteerd, maar dat is op dit moment nog niet aan de orde. Na een bezoek aan Nudenoord waarbij Bart van Aller diverse punten ter plaatse toelichtte, werd de geslaagde middag met een borrel in het wijkcentrum besloten.

Heemschut: Roel Veelders voorzitter Provinciale Commissie Gelderland

Met ingang van 1 oktober 2009 is ing. R.J. Veelders, voorzitter van Wageningen Monumentaal, gekozen tot voorzitter van de Provinciale Commissie Gelderland van de erfgoedvereniging Heemschut. Heemschut is de grootste en oudste particuliere vereniging voor bescherming van cultuurmonumenten. Roel Veelders was daarvoor geruime tijd technisch adviseur van deze commissie. Heemschut en De PC vinden het van belang meer in contact te komen met plaatselijke erfgoedverenigingen ten einde het draagvlak voor cultuurhistorie met name in gemeenten te vergroten en is de benoeming in die zin vermeldenswaard. Omdat er ook bij de overheid een groter streven is ontstaan om cultuurhistorie en ruimtelijke ordening te verenigen en er binnen niet al te lange tijd ook een bindend wettelijk kader is, wil Heemschut zich in dat opzicht publicitair meer profileren. Heemschut bestaat in 2011 honderd jaar en dat wordt een belangrijk moment gevonden om cultuurhistorie breed onder de aandacht te brengen.

Modernisering van de Monumentenwet (MoMo)

Sinds 1 juli 2008 is de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro) van kracht. Belangrijk hierbij is onder meer dat de drie overheden structuurvisies opstellen en dat de hogere overheden bij het opstellen van bestemmingsplannen vooraf hun eisen stellen (het Rijk met Algemene Maatregelen van Bestuur, de Provincie met verordeningen). Controle gebeurt dus niet meer achteraf. Andere belangrijke punten zijn, dat gemeenten om de tien jaar hun plannen moeten herzien. Vereenvoudiging, flexibiliteit, transparantie en digitalisering moeten hierbij hand in hand gaan. Gemeenten moeten verplicht in 2013 al hun plannen hebben gedigitaliseerd. Daarnaast moeten gemeenten jaarlijks verslag doen van hun ruimtelijk beleid. In samenhang met de nieuwe Wro wordt de MoMo ontwikkeld die vorig jaar middels een beleidsbrief bijzonder positief is ontvangen in de Tweede en Eerste Kamer. Belangrijkste pijlers: cultuurhistorie meewegen in de Ruimtelijke Ordening, een krachtiger en eenvoudiger regelgeving en herbestemming bevorderen. De burger in een proactieve rol moet in dit geheel een belangrijke(re) stem krijgen. Dit jaar en in 2011 wordt de MoMo geëffectueerd middels wet- en regelwijzigingen. Van groot belang hierbij is het 'MoMo' proof worden van

gemeenten, die nu eenmaal een belangrijke taak hebben bij de uitvoering van het nieuwe beleid. Bij sommige (grote) gemeenten wordt hier al op ingespeeld door samenvoegingen van afdelingen en/of adviescommissies. Op papier klinkt het veelbelovend, de praktijk is vaak weerbarstiger, gezien in Wageningen bijvoorbeeld de sloop van diverse gebouwen van de WUR. Van de veertien door WM voorgestelde gebouwen ter handhaving is ruim een derde gesloopt of staat op de nominatie om dat te worden. Ook het beleid ten aanzien van andere niet beschermde gebouwen, zoals Redi Doti aan de Veerstraat, heeft nog geen handen en voeten gekregen doordat prioriteiten steeds anders bleken te liggen.

Ontwerp-bestemmingsplan Wageningen

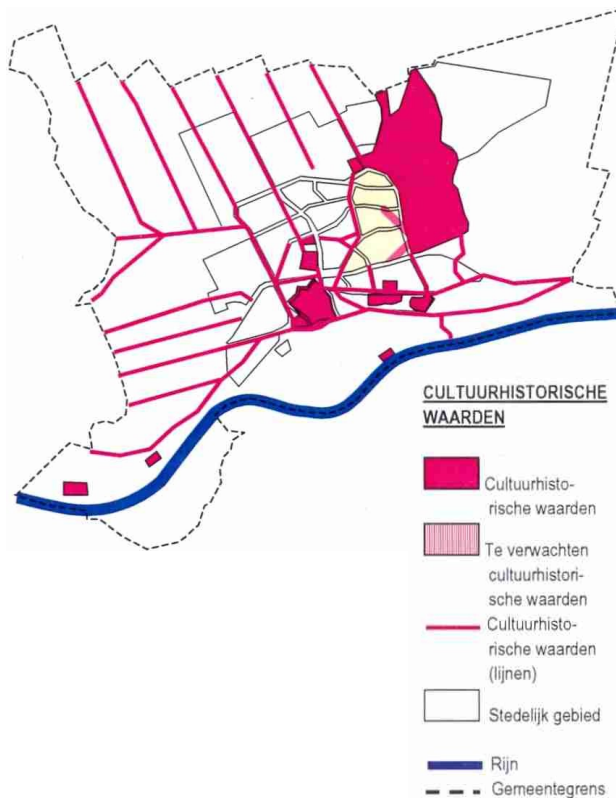
In het kader van de nieuwe Wro werd eind vorig jaar een soort algemeen principe bestemmingsplan opgesteld. Dat behandelt welke onderdelen er in concreet te ontwikkelen bestemmingsplannen moeten komen. WM diende een zienswijze in om al in te spelen op de MoMo wetgeving. De Raad besloot dit niet op te nemen. Na juridisch overleg heeft WM van verder bewaar afgezien.

Kadernota 2009

Naar aanleiding van het intrekken van de subsidie voor de organisatie Wageningen 750 jaar hield WM tijdens een door de gemeente georganiseerde openbare zitting voorjaar 2009 een pleidooi dit in heroverweging te nemen. Hierbij werd erop gewezen dat deze viering een zeer belangrijke promotieactiviteit is, waarvan de investering het alleszins waard is omdat ze weer ruimschoots wordt terugverdiend. De brochure 'Cultuurhistorie Loont' van het projectbureau Belvedere werd separaat aan de raadsleden toegestuurd. Ook werd nogmaals gewezen op de unieke landschappelijk ligging van Wageningen, in monumentaal opzicht maar ook als onderdeel van de continuïteit tussen de nationale landschappen Utrechtse Heuvelrug en Veluwezoom.

Overleg politiek

Met wethouder Kroes werd vorig jaar expliciet over Grebbedijk 6 (een op instorten staand rijksmonument) gesproken waarbij zijdelings ook het gemeentelijk monumenten en welstandsbeleid aan de orde kwam. Informeel, na raadsbijeenkomsten, recepties en dergelijke werd met dezelfde wethouder maar ook met de andere wethouders en raadsleden gesproken over actuele zaken aangaande WM. Op uitnodiging van Groen Links heeft WM aan



diverse bijeenkomsten deelgenomen met name over de herontwikkeling van het Dreijengebied. Met D66 werd vooral gesproken over het groenbeleid/ de invloed op het monumentaal aanzien en het hergebruik van diverse waardevolle (WUR) gebouwen in de stad. Op verzoek van de PvdA en de SP vonden avondvullende gesprekken plaats over diverse aspecten van ruimtelijke ordening en cultuurhistorie, zoals de in het structuurplan 2004 aangegeven waardevolle gebieden (zie kaartje hierboven) en het effect van grootschalige ontwikkelingen in Wageningen als de verhuizing van de WUR. Diverse malen werd de politiek gewezen de doelstellingen ten aanzien van cultuurhistorie verder aan te

scherpen zoals dat in het plan zelf staat verwoord, maar zoals dat ook aansluit bij het veranderende Wro/MoMo beleid.

Overleg belangengroepen

Met Mooi Wageningen, Ahoi, Wagenings Milieu Overleg, (Vrienden van) de Casteelse poort en de platforms Dreijen en Herstel Stadsgracht hebben we regelmatig of zijdelings overleg gevoerd of een activiteit georganiseerd. Met bewoners/ belanghebbenden van de Lawickse Allee, rond Rustenburg II, Emmapark en het Bowlespark werd over plannen voor de betreffende gebieden overleg gevoerd. Communicatie is in zijn diverse nieuwe verschijningsvormen ondanks dat zo niet moeilijker geworden en in het algemeen kan

gesteld worden dat er nog groei mogelijk en gewenst is.

Molenmarkt 2009

WM heeft vorig jaar voor het eerst hieraan deelgenomen. De Molenmarkt die gelijk met de Open Monumentendag wordt georganiseerd op de tweede zaterdag in september, is zo langzamerhand een begrip geworden in Wageningen. Gezelligheid en informatie gaan zeker bij goed weer hier op aangename wijze hand in hand. Ook verschillende erfgoedverenigingen waren aanwezig. Als promotieactiviteit was de delname succesvol: er werden op deze dag vijf nieuwe leden genoteerd.

Molen de Vliet/Mouterij

Molenaar Hans Dobbe ontving, nadat hij in het jaar daarvoor ook al enkele malen in de bloemetjes was gezet, op 5 februari de Evert Smit Biotoopprijs van het Gilde van Vrijwillige Molenaars. Geroemd werden zijn initiatieven in relatie tot bovengenoemde Molenmarkt en ook die ter behoud van de molenbiotoop door geplande hoogbouw op het zogenaamde DMP-terrein oftewel de Mouterij en omgeving. Naast behoud van de Mouterij in een eerder stadium speelde WM een rol bij het behoud van de molenbiotoop. Begin vorig jaar hebben als gevolg daarvan betrokken partijen een overeenkomst gesloten om de hoogbouw te vervangen door laagbouw in de vorm van grondgebonden woningen. Lagere bebouwing betekent meer wind voor de molen!

Inrichting openbare ruimte

Bomen langs de heringerichte Lawickse Allee, de herinrichting van het Salverdaplein, het bestemmingsplan Bowlespark 1 of muurreclame, o.a op de hoek van de Hoogstraat en de Molenstraat, waren de afgelopen tijd onderwerpen met betrekking tot (de inrichting van) de openbare ruimte. In de regel betreft het bestrating, straatmeubilair, openbaar groen of kunst vooral in en rond de binnenstad. Met de ambtelijk projectleider werd enkele malen van gedachte gewisseld. In de binnenstad is bijvoorbeeld de Hoogstraat weinig aansprekend door de sombere kleurstelling en het saaie patroon van de bestrating en door een structuur (bomen, lantaarns, goot) die sterk de lengterichting benadrukt en te weinig inspeelt op de belevingswaarde van de gevels. Een andere bestrating, al is het bijvoorbeeld maar een nieuwe loper voor het gedeelte tussen Delftse School-west/ Kapelstraat en Delftse School-oost/ Molenstraat, gaat al gauw gemoeid met

een fors bedrag. Herstructurering van het groen lijkt in verband door de geringere kosten meer voor de hand liggend, maar ook in kwalitatieve zin biedt het soelaas en heeft het daarom geruime tijd onze aandacht. Op tal van plekken belemmert groen het zicht op monumentale gevels, andere objecten of terreinen of zelfs monumentale bomen. Met de projectleider binnenstad werd deze problematiek besproken in relatie tot de omgeving van het Kantongerecht en de herstructurering van de Lawickse Allee.

Bowlespark 1



foto Han den Ouden

Oftewel het Kantongerecht. Een paar jaar geleden hebben wij een monumentale status of in ieder geval behoud bepleit. Aan het laatste is gehoor gegeven, het pand werd ten behoeve van een (gedeeltelijke) woonfunctie verkocht en opgeknapt. Hierbij werd in onze ogen een onaanvaardbare hoeveelheid grond rond het pand uitgegeven waardoor het karakter van het gebouw alsmede de pleinfunctie kan worden aangetast. Eind vorig jaar dienden wij hierover een zienswijze in en na een negatief besluit van de gemeenteraad hebben wij recent in overleg met andere belanghebbenden (omwonenden, Emmaus, Museum) beroep ingesteld bij de Raad van State.

Rondweg

Steeds weer onderwerp van discussie is een rondweg om Wageningen. WM werd er medio vorig jaar zijdelings bij betrokken. Wij hebben ons op het standpunt gesteld dat Wageningen als kleine stad in een unieke landschappelijke situatie zich in die zin moet manifesteren en daar past geen rondweg door het Binnenveld bij. Hierbij hebben we ook aangegeven dat het verkeer in een stad meer functies heeft dan zo snel mogelijk bij de woning of andere plekken te komen. Ook hier staat het begeleidend gesloten groen vaak op gespannen voet met de beleefbaarheid van andere functies en de

sociale interactie in het gebeuren. In buurgemeenten als Oosterbeek en Doorn laat een andere inrichting van de verkeersruimte zien het verkeer ook een ander karakter krijgt en dat daardoor ook de barrièrewerking een stuk minder wordt.

Tóch handvat voor aanpak Grebbedijk 6?

Er is mogelijk tóch een juridische basis om de eigenaar van het pand Grebbedijk 6 er toe te verplichten, de verloedering van dit in het oog vallende pand aan de rand van Wageningen te stoppen. Dat is de conclusie van het overleg dat Wageningen Monumentaal medio 2009 heeft gevoerd met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. De Monumentenwet 1988, artikel 11, lid 2b, vormt hiervoor het handvat. WM vroeg hierover een gesprek aan met wethouder Kroes, dat op 17 september plaats vond. Nadat vervolgens actie van de gemeente uitbleef schreef de voorzitter van Wageningen Monumentaal, Roel Veelders, een artikel, dat werd afgedrukt in De Veluwepost van 11 december 2009 met een foto met enkele WM-bestuursleden bij het pand, onder de kop "Wageningen Monumentaal: monument wind- en waterdicht maken". Onder meer stelde hij: "Naast het feit dat je als gemeenschap niet moet willen dat er zo met een rijksmonument in je gemeente wordt omgesprongen dienen zich ook nieuwe mogelijkheden voor het pand aan doordat Bruilasfalt gaat verhuizen en er een andere verkeerscirculatie zal plaatsvinden. Grebbedijk 6 vormt samen met het voormalig Dijkstoelhuis een bijzonder leuk ensemble op de overgang van haven, binnenstad en uiterwaarden. [...] "Op een oude foto is goed te zien hoe aantrekkelijk dit beeld was en hoe het ook weer zou kunnen worden. De kunstgalerie het Dijkstoelhuis van Jacqueline de Lamaar was hier een uitstekende functie met een bijna poëtische uitstraling door de fraaie ligging. Wageningen Monumentaal betreurt dat deze functie moest wijken. [...] Grebbedijk 6 is ons inziens een uitgelezen plek



foto Annemarike Bouw

voor een horecavoorziening, voor de dorstige fietser en wandelaar een welkome stop. Maar sterker nog kan door deze invulling de start worden gemaakt voor een opwaardering van de haven in recreatieve zin en daarmee indirect de binnenstad van Wageningen een geweldige impuls geven. In ons overleg gaf wethouder Kroes met nadruk aan herstel van het pand belangrijk te vinden omdat het voor de vele fietsers en andere recreanten geen gezicht is. Opknappen en het in ere herstellen van dit pand zou een mooi wapenfeit zijn bij de viering van Wageningen 750 jaar stad." Het artikel is integraal te lezen op onze website.

De ontwikkeling van De Dreijen

Op 2 maart en 9 december 2009 belegde het Platform De Dreijen discussieavonden over de ontwikkeling van het universiteitsterrein De Dreijen. Deze vonden plaats in de openbare bibliotheek (bblthk) in Wageningen. Wageningen Monumentaal is een van de bij dit Platform betrokken organisaties. De afsluiting van een deel van dit arboretum in verband met het door Het Depot overgenomen beheer van dit terrein, heeft veel stof doen opwaaien. Ook over de te behouden en te slopen universiteitsgebouwen is discussie. WM maakt zich zorgen over de toekomst en over de relatie met een aantal markante gebouwen rond het Klein Arboretum. Behalve de Dreijen dient ook gekeken te worden naar Hinkeloord, andere gebieden en het aansluitende landschap. Op initiatief van voorzitter Veelders heeft WM in een raadscommissievergadering een schets ingediend dat hier expliciet op inspeelt. Hierbij werd nogmaals aangegeven dat het Klein Arboretum meer toekomstmogelijkheden moet houden en dat marginalisering niet alleen zal leiden tot afbrokkeling van het terrein zelf maar ook van de rest van het Berggebied i.c. het terrein Belmonte.

Pand Entomologie in De Gelderlander, 4 december 2009

In De Gelderlander / De Vallei verscheen op vrijdag 4 december 2009 een ruim geïllustreerd artikel over het pand Entomologie aan de Kortenoordallee (het gebouw met de vaas). Wageningen Monumentaal heeft zich lange tijd en specifiek vorig jaar voor integraal of zo ruim mogelijk behoud ingezet wanneer het nieuwbouwplan Kortenoord wordt uitgevoerd. Bij het artikel onder meer foto's van de voorzijde van het pand en van een mozaïek van Leo Schatz in

de centrale hal. Tevens bevatte het informatie over de vereniging Wageningen Monumentaal en over de lezing door Jan den Boer ("Passie voor de stad"), die WM in samenwerking met architectuurcentrum Ahoi organiseerde op 10 december van dat jaar. Onder de kop "Pand Entomologie wacht sloop" gaf journalist Arnold Winkel het standpunt van Wageningen Monumentaal weer, bij monde van voorzitter Roel Veelders. Hieronder enkele citaten: "De Dreijenborch op universiteitsterrein De Dreijen in Wageningen is al verdwenen. Nu wacht het pand van Entomologie aan de Binnenhaven hetzelfde lot. "Ik vind het jammer dat we zo omgaan met waardevolle gebouwen in Wageningen", stelt stedenbouwkundige Veelders. Ter illustratie pakt hij er een rapport uit 2003 bij, "Waardestellende inventarisatie van WUR-gebouwen". "Daarin staat dat De Dreijenborch en Entomologie van uitzonderlijk hoge cultuurhistorische waarde zijn. Het zijn ook echt goede voorbeelden van gebouwen uit het begin van de jaren zestig van de vorige eeuw." Dat veel mensen juist deze twee gebouwen niet direct mooi vinden en dat sloop dus niet zo erg is, weersprekt Veelders met klem. "Dat wordt ook gezegd van het Rietveldhuis in Utrecht en dat staat op de werelderfgoedlijst van Unesco. Hij breekt nog eens een lans voor de twee Wageningse gebouwen. "Iemand die iets van architectuur weet, ziet het verschil met de blokkendozen die ze tegenwoordig overal neerzetten." Tenslotte pleit hij ervoor, de zichtlijnen en de ontsluitingswegen van de nieuwe wijk in de richting te leggen van de Grebbeberg. "Zo'n uitzicht heb je niet veel in Nederland, dus dat moet je gebruiken." Het artikel is integraal te lezen op onze website.

10 december 2009: PASSIE VOOR DE STAD - Lezing door Jan den Boer

Op 10 december 2009 organiseerde WM voor leden en belangstellenden een lezing door de stedenbouwkundige en filosoof Jan den Boer, in samenwerking met Architectuurcentrum Ahoi. De lezing vond plaats in het 'Schip van Blaauw' aan de Generaal Foulkesweg. In 2006 publiceerde Den Boer zijn boek *Passie voor de Stad*, een publicatie die veel stof deed opwaaien. In dit boek schreef hij onder andere over de romantiek van oude binnensteden en de zakelijkheid van veel woonwijken. Maar vooral uitte hij zijn ongenoegen over de verwording van het aanvankelijk geïnspireerde modernisme tot een kleurloze blokkendozencultuur. Hij pleit voor het opheffen van het taboe op schoonheid als criterium bij stedelijke bouw. Met het oog op

de veranderingen die Wageningen nu en in de toekomst ondergaat en de vele beslissingen die genomen moeten worden op het gebied van de planning en ruimtelijke ordening, heeft Wageningen Monumentaal het initiatief genomen, Jan den Boer voor een lezing naar Wageningen te halen. WM-voorzitter Veelders verzorgde op deze avond een inleiding met afbeeldingen van gebouwen in Wageningen. Ook in zijn presentatie voor WM droeg Den Boer zijn boodschap uit. Zijn enthousiasme en de verrassende voorbeelden die hij, behalve uit de stedenbouw, ook uit andere disciplines liet zien, leidden tot een stimulerende discussie.

Heropen de Stadsgracht met behoud van de SNSbank - de visie van Wageningen Monumentaal

Wageningen Monumentaal heeft nauw contact met het Platform Stadsgracht Wageningen, dat in de loop van 2009 veel publiciteit genereerde. Evenals WM eerder deed – in 2000 presenteerden wij een schets in een raadscommissievergadering en op de algemene ledenvergadering – pleit het Platform voor heropening van het oostelijk deel van de stadsgracht, langs de Stationsstraat, en herstel van de brug aan het begin van de Hoogstraat. Dit deel van de gracht werd in de jaren '60 gedempt om een ontsluitingsweg te creëren voor de geplande stadsuitbreiding in de Uiterwaarden. Om dezelfde reden werd de Rooseveltweg extra breed gemaakt. Het Uiterwaardenplan is uiteindelijk niet gerealiseerd. Herstel van de gracht brengt vragen met zich mee over de inrichting van de omliggende ruimte inclusief het aanliggende voormalige SNS-bankgebouw. WM plaatst een vraagteken bij de geopperde sloop van dit gebouw. Nu het belang van het behoud van gebouwen uit de Delftse School langzamerhand is ingezien, dient men ook oog te hebben voor het zogenaamde "Nieuwe Bouwen" dat als zakelijke stijl de romantische Delftse School opvolgde c.q. afwisselde. De SNS-bank is daar een sterk voorbeeld van. Het gebouw is uit 1967 en ontworpen door het bureau Op ten Noort/ Blijdenstein. Dit bureau kan aangemerkt worden als een kwaliteitsbureau, dat al vanaf 1919 als zodanig fungeert. Wij zouden graag zien dat de hoogte wordt teruggebracht tot de enkele laag die het aan de kant van de Bergpoort aanvankelijk had. Daarmee ontstaat ook een meer geleidelijke overgang naar de heropende gracht en een explicieter zicht op het torentje van de Hoogstraat. Het dakterras wat weer ontstaat biedt na enig snoeiwerk zicht op de Grebbedijk en de uiterwaarden.

De volledige tekst van deze visie, inclusief tekening, is te vinden op onze website. Overige informatie over het herstel van de Stadsgracht en de Bergpoortbrug kan worden gevonden via de link <http://sites.google.com/site/stadsgracht/091012-informatie>

Stadsbrink e.o., Wageningen méér stad. Een alternatief door WM

Reeds lang wordt gedacht over een beter(e) toegang naar en zicht op het centrum van Wageningen. Met name mensen van buiten die in Wageningen met de bus op de Stadsbrink aankomen vragen is dit het centrum.....?. Een veelomvattend plan door het architectenbureau BvR voor reorganisatie van het gebied Plantsoen / Stationsstraat/ Stadsbrink is als te ambitieus en te kostbaar terzijde gelegd. Als bijdrage aan de gedachtenvorming heeft Wageningen Monumentaal bij de gemeenteraadsleden ten behoeve van de commissievergadering van 23 maart 2009 een alternatief plan met bijbehorende schets ingediend. Het plan biedt een betere ontsluiting, betere zichtlijnen en een groter potentieel aan woningen en winkels.



Van der Kolk, hoek stationstraat/Lawickse Allee
Foto Han den Ouden

Over het door BvR getekende plan zeggen wij onder meer het volgende:

- "De door BvR bepleite bebouwing op de hoek Stationsstraat/Plantsoen is van dusdanige hoogte dat het zicht op de binnenstad wordt geblokkeerd. Dit zal de relatie tussen deze architectuur en die van de vesting onmogelijk maken (Kraayenhagen en Bijhouwer maakten een integraal plan voor de binnenstad en vesting).
- De sloop van het Van der Kolk-pand zal meer zicht geven op de nieuwbouw van het Plantsoen, maar niet op de oude bebouwing van de binnenstad. Bovendien zal door sloop direct zicht komen op de onaantrekkelijke zijgevel van de

Stadsbrink en de blinde gevel van de RABO-bank.

- Het beoogde "meer zichtbaar maken" van de binnenstad gaat eerder gepaard met problemen dan dat er oplossingen worden aangedragen. Er ontbreekt een totaalvisie op wat een vesting is en wat die voor Wageningen betekent. Er is überhaupt geen visie op Wageningen als bijzondere stad aan de entree van de Gelderderse Vallei met grote landschappelijk waarden in de nabijheid (Utrechtse Heuvelrug en Veluwezoom op 4 km afstand, rivierengebied en Binnenveld)."

HET ALTERNATIEF VAN WAGENINGEN MONUMENTAAL

Ons inziens is het veeleer een optie het totaal van de Stadsbrink, het Kirpesteinterrein, de hoek VdKolk en de stadsgracht/

Gevangenenbolwerk aan te pakken omdat hier een werkelijke uitdaging ligt die ook kans op subsidie heeft. Hiermee zal Wageningen zich in relatie met de viering van 750 jaar stadsrechten in 2013 ook werkelijk op de kaart zetten. De Stadsbrink is de plek waar de oorspronkelijke eng overgaat in het vlakke land, waar ook de binnenstad ligt. In de verte is de Grebbeberg waarneembaar. Het is ook een plek waar veel soorten verkeer en soorten wegen bij elkaar komen. Het creëren van een grotere ondergrondse parkeervoorziening sluit hier bij logisch op aan.

De binnenstad is nu niet echt zichtbaar, toch is er allerlei oudere bebouwing aanwezig die bij een betere betrokkenheid op elkaar het grote geheel zal versterken.

In ons voorstel kunnen op de Stadsbrink, in 3-5 bouwlagen en een strategisch geplaatste toren van 35-40 mtr, zo'n 200 woningen worden gerealiseerd. Dat is ruim 3 x het huidige aantal van 60. De meeste winkels kunnen worden teruggeplaatst.

De aanpak van de Stadsbrink betekent een complexe organisatie, waarin ook steun van de hogere overheid onontbeerlijk is. Maar het is alleszins waard dit te bekijken."

Tot zover een indruk van het door *WM* ingediende voorstel. De volledige tekst inclusief een schets met toelichting, is te vinden op onze website. Een vereenvoudigd alternatief met een explicietere manifestatie van de SNSbank en stadsgracht werd later toegevoegd.

Kopshuis

Drie jaar geleden werd bij de presentatie van het nieuwbouwplan voor het gebied tevens aangegeven dat sloop van het Kopshuis, de

voormalige universiteitsbibliotheek aan de Generaal Foulkesweg, hierbij was inbegrepen. De wethouder werd geroemd vanwege het goed gelopen buurtproces. *WM* vond dat het algemeen belang met de sloop van het Kopshuis toch niet uit de verf was gekomen. Behalve de sloop van een goed en karakteristiek gebouw zal er langs de Generaal Foulkesweg weer een potentieel andere functie verdwijnen dan alleen wonen. Juist de reeks van verschillende functies langs deze weg is van belang voor de vitaliteit van bijvoorbeeld de arboreta, maar ook die van de binnenstad. *WM* heeft een alternatief ingediend waarbij ook het gedeelte rond de voormalige Rijks-HBS, thans het Venster, werd betrokken. Hieruit bleek dat hetzelfde aantal woningen kon worden gerealiseerd met behoud van het Kopshuis. Geheel volgens de principes van het structuralisme, de stijl waarin het gebouw is opgetrokken, hebben wij voorgesteld een stuk eruit te halen waardoor er vanaf de August Faliseweg zicht kwam op het voormalig entreegebouw van de begraafplaats. Hierdoor werd tevens de relatie van de nieuwbouw met de Generaal Foulkesweg verbeterd. Thans loopt de procedure voor het bestemmingsplan waarvoor *WM* een zienswijze heeft ingediend.

Bomen langs de Lawickse Allee

In aansluiting op de recente herinrichting van het wegdek van de Lawickse Allee is de (her)aanplant van bomen reeds geruime tijd onderwerp van discussie. Wageningen Monumentaal heeft met het ActieComité van bewoners meegedacht. De af te wegen factoren waren bijvoorbeeld het te behouden zicht op de monumentale gevels, de te verwachten schaduw, en het maken van een zichtlijn op de Grebbeberg. Huis aan huis hebben wij (eind 2009) een informatieblad verspreid, met een voorstel over de te planten bomen. Helaas is de communicatie tussen bewoners en gemeente volgens velen onbevredigend verlopen. In januari 2010 heeft de gemeente bekendgemaakt, dat de zilverlinde (*Tilia tomentosa* Szeleste) zal worden aangeplant. Een uitgebreid artikel met foto's van in aanmerking komende bomen is te vinden op onze website.

Markt 4

Drie jaar geleden dienden wij na een eerdere zienswijze een beroep in bij de Rechtbank Arnhem tegen een verbouwing van de voorgevel van dit beschermde Delftse Schoolpand. Enkele partijen (Heemschut, Cuypers Genootschap) zorgden voor

adhesiebetuigingen. Na een second opinion (eerder had de Wageningse monumentencie al geadviseerd de monumentenvergunning te weigeren, wat B&W dus naast zich neer hadden gelegd) door het Gelders Genootschap trok de gemeente Wageningen de monumentenvergunning in en maakte eigenaar Slothauber alsnog zelf bezwaar bij genoemde instantie. Na de verloren procedure bij de Rechtbank stelde Slothauber beroep in bij de Raad van State. Recent werd bekend dat deze eigenaar wegens het niet voldoen van de geeiste leges niet ontvankelijk is verklaard. Hiermee is deze procedure tot een eind gekomen.

Nudestraat 1, Emmapark

De achtertuinen van de Nudestraat/ Dijkstraat/ Niemeijerstraat grenzen aan de Stadsgracht. Vanaf het Emmapark geeft dat een fraai en monumentaal groen beeld met ook een duidelijk openbare functie. Twee jaar geleden diende WM in overleg met de bewoners van het Emmapark afzonderlijk een zienswijze in naar aanleiding van een bouwplan voor een woning in de achtertuin van Nudestraat 1. Nadat B&W de zienswijze had genegeerd werd dit in februari 2009 gevolgd door een bezwaar en een half jaar later door een aanvullend bezwaar. In beide gevallen heeft een onafhankelijke en deskundige commissie de bezwaren van bewoners en WM ontvankelijk en gegrond verklaard. Toch beslisten B&W anders en hebben de bewoners beroep ingesteld bij de Rechtbank, waarbij WM als adviseur zal optreden.

Rustenburg II

Tijdens een raadscommissievergadering in november van het vorig jaar werd, nadat het gepresenteerde plan met veel instemming was ontvangen, heeft WM het volgende opgemerkt:

Een aantal jaren geleden werd er voor het gebied Rustenburg een ideeënprijsvraag

georganiseerd. Veel bejubeld was het plan waarin onder meer lage dijkwoningen werden voorgesteld. Voorgesteld werd echter uit de verschillende plannen een aantal zaken te combineren. Dat leidde in 2004 plotseling tot het plan dat nu wordt uitgevoerd. Veel commotie was er in de gemeenteraad en daarbuiten vooral over de hogere bebouwing langs de dijk. Bijna werd het plan in de gemeenteraad afgeschoten. De hoge bebouwing leidde recent nog tot veel hoongelach van de bekende Wageninger Maarten van Rossem tijdens een debat over het herstel van de stadsgracht. Onderdeel van de filosofie van het plan waren en zijn de doorlopende lijnen vanuit de uiterwaarden naar de stadsgracht, dat werd door verschillende partijen positief beoordeeld. In het tweede deel van het plan zouden die verder tot uitvoering worden gebracht. In het nu voorliggende plan worden genoemde uitgangspunten weer geheel ontkend en worden twee geheel verschillende werelden, het Bowlespark en de Veerstraat met een doorlopende bebouwing verbonden. Bij de uitleg staat dat het plan inspeelt op de binnenstad, wij vinden dat het tegenovergestelde het geval is. De stadsgracht als eigenlijke rand van de binnenstad wordt ontkend door genoemde doorlopende bebouwing, door de hoogte van de bebouwing nabij de stadsgracht en de verhouding tot die in het Bowlespark. Bovendien wordt een extra gracht geïntroduceerd, die concurrerend voor het beeld en betekenis van de stadsgracht is. Veel kritiek was en is er op het platte-dozen-karakter van Rustenburg I, bij het zien van het plan voor II krijg je het idee: we zetten er wat kapjes op en de goegemeente vindt het wel goed. Met omringende bewoners is overleg om het plan op onderdelen aangepast te krijgen.

□